

Huvudman

Sala kommun
agnes.fagelsbolindman@sala.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Västerfärnebo skola i Sala kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 6 maj 2025

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sala kommun att senast **måndag den 2 februari 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande starta utredning om särskilt stöd samt anmäla och utreda kränkande behandling. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Sala kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Sala kommun ska vidta följande åtgärder

Starta utredning om särskilt stöd

1. Se till att rektorn, för varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn – eller som har inkommit men där utredning ännu inte har påbörjats – skyndsamt startar en utredning. Förutom att starta utredningar för de elever som befaras att inte uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska rektorn också se till att starta utredning av särskilt stöd för de elever som uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden den 11 november 2025 – 30 januari 2026 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev (3 kap. 7 § skollagen).

Anmäla och utreda kränkande behandling

1. Se till att vid minst ett tillfälle under perioden den 11 november 2025 – 30 januari 2026 informera all personal på skolan om skolförfattningarnas krav och om skolans rutiner avseende att

agera, anmäla och skyndsamt utreda fall av kränkande behandling. Inkom med en redogörelse för när och hur informationen har förmedlats. (1 kap. 5 § andra stycket, 2 kap. 34 § andra stycket, 5 kap. 6 §, 6 kap. 5 och 10 §§ skollagen och Lgr 22, 2.1 Normer och värden.)

2. Se till att alla lärare och annan skolpersonal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden den 11 november 30 januari 2026. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (5 kap. 6 §, 6 kap. 5 och 10 §§ skollagen.)
3. Se till att uppgifter om att en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling utreds och att skäliga åtgärder vidtas för att förhindra framtida kränkande behandling. Huvudmannen ska dokumentera dessa utredningar och de vidtagna åtgärderna. Denna dokumentation ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (6 kap. 10 § skollagen.)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Sala kommun en anmärkning avseende brister rörande extra studietid. Sala kommun ska senast **måndag den 2 februari 2026** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser garantin för tidiga insatser och utredning om ordningsstörande beteende.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2025:181) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2025 genomfört en tillsyn av Västerfärnebo skola i Sala kommun.

Skolinspektionen har den 6 maj 2025 beslutat att förelägga Sala kommun att senast den 11 augusti 2025 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande extra studietid, garantin för tidiga stödinsatser, att anmäla och utreda kränkande behandling, arbete kring särskilt stöd och studiero.

Sala kommun har den 18 augusti 2025 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet.

Skolinspektionen har genomfört intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat utredningar om kränkande behandling och utvärderingar av åtgärdsprogram. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Sala kommun har följt föreläggandet samt om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Starta utredning om särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslut den 6 maj 2025 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister i Sala kommuns arbete med att anmäla och utreda elever i behov av särskilt stöd.

Av Skolinspektionens utredning framgår att lärarna anmäler elever de befärar inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas till rektorn. Anmälan görs digitalt till specialpedagogen eller till kuratorn. Efter att en anmälan är gjord får lärarna en tid då de får presentera sitt ärende för elevhälsan. Lärare uppger att de vet vilka elever de ska anmäla och att rutinen är tydlig.

Av Skolinspektionens utredning framgår vidare att rektorn inte startar en utredning om särskilt stöd för samtliga elever som anmäls. På frågan om en utredning startas för samtliga anmälda elever svarar rektorn nej. Hen säger att elevhälsan går igenom alla anmälda elever och tar reda på om en utredning behöver startas. Lärarna uppger i intervju att de anmält sju elever utifrån att de befarat att de inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Inte för någon av dessa har rektorn startat en utredning om särskilt stöd. Rektorn känner till alla elever utom två och kan redogöra vilka svårigheter eleverna har. Gällande en elev, säger rektorn att det kommer att bli en utredning efter höstlovet.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 7 § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister inom området särskilt stöd. Av utredningen framgår visserligen att lärarna anmäler elever som de befarar inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Av skollagen framgår att när en anmälan om särskilt stöd är gjord ska rektorn starta en utredning skyndsamt. Att rektorn inte startar en utredning för samtliga elever som anmälts vara i behov av särskilt stöd är därför en brist.

Anmäla och utreda kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslutet den 6 maj 2025 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister i skolans arbete med att anmäla och utreda kränkande behandling.

Av utredningen framgår att lärare på skolan inte anmäler samtliga kränkningar som sker. Av intervjuer framgår att personalen agerar när de får kännedom om att en elev kan ha upplevt sig kränkt. Lärare uppger dock att de kränkningar som sker inte alltid anmäls och registreras i systemet för kränkningsanmälningar. En lärare säger att man efter att ha tagit tag i situationen och ringt vårdnadshavare kan glömma att anmäla händelsen. Flera lärare uppger emellertid att personalen är mycket bättre på att anmäla kränkningar nu än tidigare. Av intervjuerna framgår likvisst att det finns lärare som är osäkra på rutinen kring anmälan om kränkande behandling. En lärare säger att rutinen tidigare var att den som fick del av att en kränkning skett skulle anmäla men att det nu inte är tydligt. Rektorn bekräftar att det finns personal som är osäkra gällande rutinen kring kränkningsanmälningar. Rektorn säger att de har pratat om rutinen i flera olika forum men att den trots detta inte sitter hos alla. Efter höstlovet kommer kuratorn på en arbetslagsträff att gå igenom rutinen ytterligare en gång.

Av intervjuer med lärare framgår vidare att samtliga kränkningar inte utreds. En lärare säger att man tar tag i ärendet på en gång men att för många anmälningar behöver man inte starta en utredning och att det görs utredningar i de fall det krävs. Andra lärare uppger dock att kuratorn alltid startar en utredning när en kränkingsanmälan gjorts. Rektorn säger i intervju att pedagogerna inte ska avgöra om något är en kränkning eller inte utan att allt ska anmälas och sedan ska trygghetsteamet gå igenom alla anmälningar och att det ska startas en utredning för samtliga anmälningar. Av huvudmannens redovisning som inkom till Skolinspektionen den 11 augusti 2025 framgår att det gjorts åtta kränkingsanmälningar under perioden den 6 maj till den 15 juni 2025. Av dessa var endast tre utredda. På frågan varför de i augusti ännu inte var utredda svarar rektorn att det tar tid, att det är långa processer och att vissa utredningar är avslutade men står som öppna i systemet. På frågan om rektorn anser att dessa utredningar gjorts skyndsamt svarar rektorn nej.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § andra stycket skollagen).

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt

utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att anmäla och utreda kränkande behandling. Av utredningen framgår visserligen att lärare anser att fler anmälningar och utredningar görs än tidigare och att rutinen att anmäla nu fungerar bättre. Av skollagen framgår att personal som får kännedom om att en elev kan ha upplevt sig kränkt ska anmäla detta till rektorn. Rektorn i sin tur har skyldighet att anmäla detta till huvudmannen och huvudmannen är skyldig att skyndsamt starta en utredning. Att samtliga kränkningar som sker på skolan inte anmäls till rektorn och huvudmannen är därför en brist. Tillika är det en brist att skolan inte skyndsamt utreder omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Sala kommuns verksamhet vid Västerfärnebo skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller utredning av särskilt stöd och anmäla och utreda kränkande behandling. Det finns därför skäl att förelägga Sala kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I beslutet den 6 maj 2025 bedömde Skolinspektionen att det fanns brister i skolans arbete med extra studietid på grund av att skolan endast erbjöd extra studietid 90 minuter per vecka.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att det inte är tydligt för samtliga elever och lärare att den extra studietiden som erbjuds är frivillig. Av skolans elevscheman framgår att samtliga klasser i årskurs 4-6 erbjuds

extra studietid i 120 respektive 130 minuter per vecka. Elever säger i intervju att den extra studietiden är på tisdagar och torsdagar mellan 14.30 och 15.00. En elev säger att det finns studietid som man måste gå på, det är 20 minuter alla dagar utom en. I årskurs 6 är studietiden uppdelad i "erbjuden studietid" och studietid. På Skolinspektionens fråga vad skillnaden på dessa tider är svarar lärare att den erbjudna tiden anmäler eleven sig till och det ska meddelas dagen innan eleven har för avsikt att delta.

Rektorn säger i intervju att det är fel att det står erbjuden studietid utan att all studietid är samma sak. Hon säger dock att en elev som lärare anser borde gå på studietiden kan skriva ett intyg tillsammans med vårdnadshavaren där skolan kräver att eleven ska gå på studietiden. Av elevernas scheman framgår att den extra studietiden är uppdelad på mellan 4 och 6 tillfällen under veckan. Tiderna varierar mellan 10 och 40 minuter. Rektorn uppger att det är frivilligt för eleverna att gå på dessa tider men att de flesta går.

Rättslig reglering

Elever i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör (10 kap. 5 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att samtliga elever och lärare inte är medvetna om att den extra studietiden är frivillig. Vidare bedömer Skolinspektionen att den extra studietiden inte ges på ett sådant sätt att elever ges möjlighet att utnyttja den extra studietiden till det den är avsedd för. Eftersom den extra studietiden är uppdelad på upp till sex tillfällen är tiden som erbjuds vid några tillfällen endast 10 minuter.

I förarbetena förtydligas att med extra studietid avses undervisning som syftar till att elever ska få hjälp med läxor och annat skolarbete. Under studietiden ska eleverna bland annat ges möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Studietiden kan också ge eleverna tillfälle att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt planera, genomföra och utvecklas sitt eget lärande. Alla elever har inte samma möjligheter att få stöd med läxor och annat skolarbete hemma. Föräldrars utbildningsnivå kan innebära stora skillnader i förutsättningar att vara ett stöd i sina barns studier. För att alla elever ska få jämlika förutsättningar att uppfylla betygskriterierna i skolan ska varje elev få det stöd den behöver med läxor och annat skolarbete. (1 kap 3 § och 10 kapitlet 5 a § skollagen)

samt proposition 2021/22:111 Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola, sidan 15-16 och 36).

Att samtliga elever och lärare inte är medvetna om att den extra studietiden är frivillig är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Sala kommuns verksamhet vid Västerfärnebo skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller extra studietid. Utredningen visar att skolan erbjuder eleverna extra studietid men elevernas reella möjligheter att använda den extra studietiden på det sätt som det är tänkt. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Sala kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Garantin för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I Skolinspektionens beslut från den 6 maj 2025 framgår att skolan inte följt bestämmelserna gällande garantin för tidiga stödinsatser. De elever som uppvisat indikation på att inte nå kunskapskraven för årskurs 1 respektive årskurs 3, fick inte en särskild bedömning av specialpedagogisk kompetens. Även momentet att följa upp de extra anpassningarna och lämna över informationen till efterföljande lärare efter förskoleklass och lågstadiet hade brister.

Av ingiven dokumentation framgår att huvudmannen har informerat samtlig berörd personal om hela arbetsgången gällande garantin för tidiga stödinsatser. Denna information gavs av kommunens centrala specialpedagog som även kommer att ha en handledande funktion till specialpedagogen på skolan under hela läsåret. Av utredningen framgår att skolans specialpedagog gör en särskild bedömning på de elever som visar indikation på att inte uppfylla kriterier för bedömning av kunskaper. Specialpedagogen säger i intervju att hen gör en särskild bedömning på alla elever där det finns en indikation, inte bara på de elever där det är helt tydligt att de inte kommer att uppnå kunskapskraven utan även på de elever där det finns en oro av lägre grad. Lärare bekräftar i intervju att specialpedagogen involveras i analysarbetet när bedömningsstödet i

årskurs 1 genomförts. I inskickad dokumentation från huvudmannen framgår att tider är avsatta på elevhälsoteammöten för att specialpedagogen ska vara delaktig i både analys av resultat på nationella bedömningsstödet i årskurs 1 samt de nationella proven i årskurs 3. Specialpedagogen säger att det kommer att göras en bedömning av vilka extra anpassningar som ska sättas in i svenska, svenska som andraspråk och matematik för eleverna i förskoleklass och årskurs 1 efter höstlovet.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling och får nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. (2 kap. 34 § skollagen.)

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklass och lågstadiet om det utifrån nationella kartläggningsmaterial, nationella bedömningsstöd eller nationella prov finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska det skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om utredning om behov av särskilt stöd. (3 kap. 4 § skollagen.)

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning. Sådant samråd behöver inte genomföras om den ansvariga förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen)

Det behöver inte göras någon särskild bedömning om förutsättningarna för extra anpassningar eller utredning om behov av särskilt stöd redan är uppfyllda. Det ska i så fall skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om utredning om behov av särskilt stöd. (3 kap. 4 § skollagen.)

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan, ska det genomföras en uppföljning av extra anpassningar i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs. (3 kap. 4 b § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Utredning av ordningsstörande beteende

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen bedömde i beslutet den 6 maj 2025 att det fanns brister i skolans arbete med att starta utredning för elever som vid upprepade tillfällen uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse. Rektorn startade inte utredning för alla de elever som lärarna anmälde utifrån att de upprepat stört ordningen.

Av huvudmannens redovisning framgår att skolan genomfört tre utredningar om ordningsstörande beteende under perioden 6 maj till 15 juni 2025. Lärare säger i intervju att samtliga elever som har ett ordningsstörande beteende kommer till rektorns kännedom. Rektorn uppger att det görs en utredning för alla elever som har ett ordningsstörande beteende. Hen säger att gällande de elever som har ett ordningsstörande beteende sker en kontinuerlig kontakt med vårdnadshavare. Hen säger också att under förra terminen gavs några elever muntliga och skriftliga varningar vilket gav effekt. Utredningen som görs dokumenteras i elevakten men rektorn säger att de behöver en ordentlig blankett för denna dokumentation. Om det framkommer att en elev har behov av särskilt stöd när en utredning om ordningsstörande görs gör skolan även en utredning om särskilt stöd. Rektorn säger att det ofta är samma elever som stör och som har behov av särskilt stöd.

Rättslig reglering

Personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. En sådan åtgärd får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. (5 kap. 6 § skollagen) Om en elev i förskoleklassen eller grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (5 kap. 9 § skollagen)

Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende (5 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Tonny Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Tonny Johansson

X Terese Westin

Föredragande

Signerat av: Terése Westin

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Alicia Schönbeck medverkat.